

4 oktober 2023

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Internationale instroom: jongeren of jong volwassenen? Studie of werk? En hun achtergrond... en waarom...

1 Inleiding

De internetconsultatie over het wetsvoorstel 'Internationalisering in Balans' leverde gigantisch veel reacties op. Ze waren zeer uiteenlopend, zoals we al eerder aangaven in een nieuwsbrief. In onze planning staat een LeiDocument om daarin nog wat verder in te zoomen op de meeste essentiële aspecten van de voorgestelde aanpak – en dan kijken we ook nog even naar 'het buitenland'. Zo laait in Vlaanderen nu eveneens de discussie op over het gebruik van de Nederlandse taal met een groeiende instroom bij Engelstalige opleidingen.

Maar er is een 'cruciaal' element dat onder veel van de commentaren lijkt te liggen en dat is toch nadrukkelijk het Nederlandse 'doel' van het hebben van (bepaalde groepen) buitenlandse studenten in ons land, en dan vooral als het gaat om de bacheloropleidingen. Het lijkt er namelijk op dat het aantal buitenlandse studenten beziende per land van de Europese Unie een en ander toch behoorlijk uit het lood is geslagen. Nederland vaart een eigen koers in dat opzicht. Dat gebeurt als het ware zonder internationaal te hameren op allerlei condities die zouden moeten gelden voor alle landen om 'behoorlijk in balans te zijn met elkaar', om samen aan de slag te gaan en te blijven.

Eigenlijk is het niet nodig om in alle omstandigheden met het bezwerende vingertje te wijzen naar de overheid, 'so to speak'. Het gaat vooral om de autonoom handelende instellingen, en daarbij de universiteiten. De vraag is wat die instellingen als het ware drijft, naast het genereren van 'inkomsten', als een drijvende kracht achter het handelen.

In dat kader wordt hier in dit nummer een van de meest wezenlijke condities onder de loep genomen. Daarnaast pakken we nog enige randverschijnselen mee, ook op een bepaalde wijze te beschouwen in samenhang met de groei in ons land bij de Ad-opleidingen aangezien je beter nu al kunt gaan bezien hoe die zich binnen de internationalisering een plek kunnen of wellicht moeten verwerven. Ook hebben we wat praktijkonderzoek gedaan naar de studenten die hier naartoe komen, met een paar interessante constatering.

2 Wat onder de loep nemen hierbij: een dilemma wellicht...

Het gaat om de volgende vraag, misschien ook wel te zien als een dilemma voor alle betrokkenen:

Wil Nederland jongeren alhier laten gaan studeren als ze na een buitenlandse vooropleiding (zoals ons mbo, havo en vwo) aan een Engelstalige bacheloropleiding gaan beginnen... of wil Nederland juist wat oudere jongeren (jongvolwassenen) hier een Engelstalige masteropleiding laten doen als ze toelaatbaar zijn op basis van een buitenlandse bachelor- of gelijkwaardig diploma?

Overigens mag ook worden gekeken naar het gaan volgen van een bacheloropleiding na het elders hebben behaald van een diploma op niveau 5, maar daar komen we nog op terug.

Maar die hier geformuleerde vraag hangt nadrukkelijk samen met het volgende dilemma:

Haalt Nederland jongeren hiernaar toe om een baan te vinden in sectoren waar veel behoefte is aan afgestudeerden met een bacheloropleiding of is het juist beter om te focussen op wat oudere jongeren die hier een masteropleiding afronden?

En dan nog specifieker:

Is het op basis van de doelmatigheid die voor ons land redelijk kan worden bepaald en voor 'alles buiten Nederland' niet of nauwelijks, eigenlijk beter om bepaalde groepen jongvolwassenen hier

een master te laten volgen op basis van hun inhoudelijk verwante buitenlandse bachelordiploma of toch ook om jongeren hier aan een bachelorprogramma te beginnen in de wetenschap dat ze net als onze Nederlandse jongeren nog alle kanten op kunnen gaan, mogelijk uitvallen of switchen, en vooral bij universiteiten een masteropleiding kunnen gaan volgen die een ander karakter kent?

3 Een aantal kanttekeningen hierbij

Genoeg eigenlijk om aan het nadenken te gaan slaan. Maar ja, als u deze drie deelvragen hebt bestudeerd en hebt laten bezinken, duiken er uiteraard allerlei commentaren of vraagtekens op, ook best flink uiteenlopend. Daarom hier een aantal aanvullende kanttekeningen, met reacties bij de internetconsultatie als het ware in gedachten meenemende.

3.1 Instromen met een buitenlands hoger onderwijsdiploma

Er kan worden afgesproken dat de focus bij dit alles ligt op het nadrukkelijke gegeven dat een hoger onderwijsopleiding wordt gevolgd om daarna aan de slag te gaan, in een bepaalde werk- en/of onderzoeksomgeving.

Iemand die elders in eigen land een diploma in het hoger onderwijs verwerft, kan daarmee aldaar een baan zoeken of de mogelijk geboden kans aangrijpen om in een ander land een vervolgstudie te doen om vervolgens werk te vinden. Uiteraard kan die persoon al vooraf weten dat na de studie een terugkeer naar het eigen land in het verschiet ligt, op basis van een zeer gewaardeerd Nederlands getuigschrift, om daarmee de kans op een goede baan aanmerkelijk te kunnen vergroten. Dit geldt zeker ook voor een behoorlijk aantal landen elders in de wereld.

Daarmee is er sprake van een scenario waarbij de persoon zelf scherpe keuzes kan maken. Maar het bijkomend voordeel voor een ontvangend land is dat men weet dat de betrokkene al een formele opleiding in het eigen hoger onderwijs heeft afgerond als een 'bewijs van geschiktheid'. Op basis daarvan kan worden bezien wat de kansen op een baan zijn, ook in Nederland. Het betekent dat het begrip 'doelmatigheid' van meerdere kanten is aan te vliegen en in te zetten.

3.2 Vooropleiding toetsen en aanvullende eisen voor het hoger onderwijs alhier

Het is mogelijk om buitenlandse jongeren in ons land aan een bacheloropleiding (nog eigenlijk geen Ad's...) te laten beginnen als hun vooropleiding (minimaal) gelijkwaardig is aan mbo, havo dan wel vwo. In de wet staat daarover dat het kan op basis van wederzijdse internationale afspraken d.w.z. dat als in een ander land een jongere kan worden toegelaten tot een hogeschool of universiteit het ook voor de inschrijving in Nederland geldt¹. Maar bij twijfel daaraan kan er een nader onderzoek worden vereist, voor de beheersing van het Nederlands en de vakken die alhier worden genoemd in combinatie met het gevolgde profiel. Voor het mbo ligt het erg lastig omdat in veel landen die aansluiting op het hbo (ook als er eveneens een binair stelsel is) vaak niet goed is geregeld en ook niet formeel is vastgelegd.

Dit alles met betrekking tot de toelating met een buitenlands secundair diploma valt onder de volledige verantwoordelijkheid van het bestuur van de instelling. Dit orgaan kan formeel verklaren dat het gaat om een gelijkwaardig diploma. Ook kan vervolgens door de examencommissie worden gesteld dat die studenten alsnog extra vakken moeten volgen, precies zoals hier kan plaatsvinden bij het toelaten van jongeren die hun deficiënties in het eerste jaar mogen inhalen.

Het zou zonder meer interessant zijn om na te gaan hoe dit gebeurt, zowel voor de studenten uit de EER en vooral van daarbuiten. Bij die laatste groep is vaak het argument dat ze instellingscollegegeld betalen en daarmee meer vallen onder een vorm van 'eigen risico'. Toch valt zonder meer van een dergelijk onderzoek te leren als het gaat om het toelatingsbeleid in het algemeen.

3.3 Stimulans samenwerking instellingen – kijkend naar werkgelegenheid in de landen

Het gaat bij de vraag over het hier gaan studeren mede om het verkennen van de mogelijkheden om een plek op de arbeidsmarkt te vinden met een diploma binnen het hoger onderwijs. Zoals aangegeven is een scenario voorstelbaar waarbij instellingen samenwerken rond het verzorgen van een bacheloropleiding. Dat kan via een 'joint programme', met soms toch wel ingewikkelde en

¹ Een bekend probleem is dat een havist in Nederland naar een hogeschool mag doorstromen maar in Vlaanderen het niet kan. Vlaanderen kent alleen een zesjarige secundaire opleiding die toelating biedt tot zowel het hbo als het wo. Men moet dus een Nederlands vwo-diploma meebrengen. En mbo'ers vallen in principe gewoon buiten de Vlaamse boot.

formele randvoorwaarden, maar ook door bij inhoudelijk verwante opleidingen in ieders land te zoeken naar gemeenschappelijk in te vullen onderwijsseenheden. Dat kan zelfs een afstudeerrichting zijn of bepaalde minoren, maar mogelijk ook kenmerkende eenheden die een duidelijk internationale component kennen.

Een van de daaraan te koppelen aspecten is dat voor de betrokken landen valt te bezien wat de 'macrodoelmatigheid' is voor de opleidingen. Dat kan inhouden dat in het ene land mogelijk veel behoefte is aan deze afgestudeerden en in een ander land niet of veel minder. De vraag kan ook best in evenwicht te zijn, gelet op allerlei dynamiek op de landelijke arbeidsmarkt. Op basis van een analyse van de situatie, met medeneming van de kansen die er zijn bij allerlei (internationale) bedrijven), kan worden nagegaan of deze aanpak rond de wederzijdse macrodoelmatigheid leidt tot een effectieve vorm van studie- en vervolgens arbeidsmigratie.

Het betekent dat studenten in een ander land een aantal keuzemogelijkheden krijgen voorgeschoteld rond het volgen van allerlei leerwegen, ook gelet op het zoeken van een baan, direct of na enige tijd. Daarbij is sprake van een aanpak waarbij meerdere partijen zijn betrokken, om na te gaan wat op een bepaald moment het beste is om te doen, op korte en wat langere termijn.

Natuurlijk heeft de student die in dit soort samenwerkingsverbanden een opleiding volgt, het zelf voor het zeggen². Als hij of zij bijvoorbeeld naar Nederland wil komen voor een masteropleiding, dan is er niet veel dat dit plan substantieel kan belemmeren. Maar het kan aan de andere kant zo zijn dat juist meer gunstige omstandigheden worden geschapen als de betrokken instellingen voor een vorm van ondersteuning voor de meest geschikte studenten kunnen zorgen. Wellicht zijn er beurzen beschikbaar of budgetten via Europese fondsen. Ook kunnen internationale bedrijven die in de betrokken landen actief zijn een bepaalde bijdrage leveren, zeker als ze via de stage van een student weten welk 'studievlees' ze in de kuip hebben. Mogelijkheden genoeg, lijkt het wel.

Europese braindrain

Kort even, want er is veel aandacht voor te genereren met allerlei publicaties, maar als er wordt gekeken naar de EER en andere buurlanden, is het goed om op meer microniveau te bezien wat de gevolgen zijn van dergelijke studentenstromen. Onevenwichtige verschuivingen zonder de consequenties ervan goed in de gaten te blijven houden, kunnen onverwachte uitwerkingen voor de afzonderlijke landen hebben. Er kan sprake zijn van een sterke braindrain bij landen die op alle niveaus afgestudeerden en werkenden nodig hebben. Een heel recent voorbeeld is wat er nu speelt met geneeskunde-studenten in Albanië, een land waar heel veel jongeren bijzonder graag naar een westers land willen gaan om daar door te studeren.

Het gaat nu veel te ver om te zeggen dat Nederland op een geheel bewuste wijze hieraan bijdraagt, met het aantrekkelijk maken van opleiden en werken (los van het feit dat studenten van buiten de EER een heel hoog collegegeld betalen en inkomsten voor de instellingen genereren) in allerlei sectoren van de arbeidsmarkt, ook als ze zich in internationale contexten bewegen. Maar het is, zoals ook bij diverse reacties bij de internetconsultatie naar voren kwam, een overweging die moet gaan meespelen bij de komende besluiten.

Associate degree

We kunnen het hierbij overigens ook gaan hebben over de samenwerking rond niveau 5, dus bij kwalificaties zoals onze Associate degree. Er kan daarmee worden ingestroomd bij een bacheloropleiding, dus als in ons land een duidelijke behoefte is in bepaalde sectoren aan bezitters van de graad Bachelor, is die constructie ook best iets om over na te denken. Verderop kijken we even apart naar de Ad in dit kader.

3.4 Studiegedrag

Een van de argumenten die vaak worden gebruikt voor het rechtvaardigen van onze aanpak van de internationalisering en het aanbod van Engelstalige opleidingen, is dat hiermee de Nederlandse studenten in hoge mate zijn gebaat.

² We hebben het hier over de student, een jongvolwassene, als iemand die een bepaalde keuze maakt. Maar het is tevens een situatie waarbij veelal de ouders wat in de melk te brokkelen hebben. Ook anderen zoals vrienden, kennissen en tevens mede-studenten – en de studiebegeleiders. Natuurlijk is het elders gaan studeren een bijzondere en zeer persoonlijke ervaring, een wissel trekkend op de toekomst van iemand. Dat de omstandigheden in het eigen land nadrukkelijk hierbij een rol spelen, zoals wel helder is geworden in de afgelopen jaren, moeten we ook in het oog houden.

Zo wordt gesteld dat de status van de opleiding en de instelling daarmee in stand kan worden gehouden, maar als dat zo zou zijn is het handiger om niet in de rankings te boek te staan als Nederlandse maar als internationale universiteit. Het zich alleen maar op Nederlands grondgebied staan is dan niet meer relevant.

Als die buitenlandse aanwezigheid in die mate een rol speelt, zal de instelling een nadrukkelijk beleid moeten hebben voor het mixen van alle nationaliteiten binnen de daarvoor geëigende onderwijseenheden. Vaak vormen buitenlandse studenten hun eigen groepen, en dat is niet handig.

4 Afkomst van de studenten uit het buitenland

Zoals in de inleiding kort vermeld, hebben we in de afgelopen periode binnen het netwerk nog eens nagevraagd hoe bepaalde groepen jongeren alhier in ons land terechtkomen. Het betreft maar een paar voorbeelden. Maar het zou zonder meer aan te bevelen zijn, gelet op de discussies die worden gevoerd rond de vormgeving van de internationalisering, om nader onderzoek te gaan naar allerlei aspecten die te maken hebben met de afkomst van die buitenlandse studenten.

Zo kan het interessant zijn om te weten of die instroom van binnen de EER (de uitgebreide EU) een afspiegeling is van de samenstelling binnen de Nederlandse cohorten. Wat zijn de kenmerken van die groepen, in bepaalde sectoren van het hoger onderwijs, om maar wat te noemen. In ons land gaan mbo'ers en havisten naar het hbo en ja, hebben de buitenlandse studenten vergelijkbare achtergronden, om binnen de studie 'lekker te kunnen mixen'? Of zijn het jongeren die hier naartoe komen met een 'vwo-opleiding' of daarmee vergelijkbare diploma's? Ook kan worden gezien of het bekostigde dan wel private instellingen zijn waaraan ze hebben gestudeerd en op welke wijze de kwaliteit aldaar wordt bewaakt.

Het hangt in wezen samen met het beoordelen door de hogescholen en universiteiten van de 'papieren' die worden overlegd. Dat vraagt om nogal wat expertise, gelet op de grote diversiteit die zoal binnen de landen kan worden geconstateerd. Het is aan het bestuur van de instelling om die procedures uit te voeren, al dan niet geholpen door de registers van het Nuffic.

Ook speelt daarbij mee dat het beeld bestaat dat 'alleen de allerbeste jongeren' naar Nederland komen, om een zeer gewaardeerd diploma te gaan binnenhalen. Ze studeren hard en trekken het niveau in veel gevallen behoorlijk omhoog. Heel cynisch, zoals sommigen zeggen, is het dan zo dat de status van een Nederlandse universiteit te danken is aan 'het buitenland' en niet aan 'onze eigen studenten'. Overigens heeft recentelijk de Universiteit Utrecht gemeld niet meer te streven naar een hoge plek in de rankings, om niet op basis van eenzijdige resultaten te worden afgerekend door een of andere organisatie die hiermee goede sier maakt.

4.1 Constaties op basis van ons 'praktijkonderzoek'.

Hier een aantal stukjes over mogelijke achtergronden bij bepaalde groepen als het gaat om het naar ons land komen voor het volgen van een studie, op basis van een (beperkt) praktijkonderzoek.

China en andere vergelijkbare landen

Omdat deze studenten heel veel geld moeten meebrengen om hier te kunnen studeren, is een logische veronderstelling dat hun ouders behoorlijk rijk moeten zijn. Dat is vaak zo maar een andere reden kan zijn:

- Er zijn beurzen beschikbaar in het eigen land, om kennis elders op te doen, in 'opdracht';
- De familie spaart jarenlang voor de student om niet in eigen land 'een van de velen te zijn', maar met een Nederlands diploma of in Nederland of een anders Westers land aan de slag te kunnen gaan of naar het eigen land terug te keren om daar een bestaan op te bouwen;
- Een klein dorp kent haar eigen briljante jongeren en de inwoners betalen vervolgens de gehele studie en bijkomende kosten, om die personen eventueel daarna terug te laten keren ter meerdere glorie van de gemeenschap.

Nationaal en Engels diploma

In veel landen van Europa worden ondanks het hebben van het Bolognaproces diploma's afgegeven in het voortgezet onderwijs en ook op niveau 5 die in het algemeen in andere delen van de wereld als 'onvolwaardig' worden gezien. Veel van de betrokken instellingen sluiten daarom overeenkomsten met universiteiten en organisaties in Engeland om naast het nationale diploma een 'Engels' getuigschrift te kunnen behalen, privaat dus.

Dat kan om deze UK-instellingen beschikken over een 'degree awarding power' en daarmee zelf garant mogen staan voor de kwaliteit. Degenen die hiervoor fors willen betalen, kunnen op basis van dat Engelse papiertje toch ergens anders gemakkelijker om toelating vragen.

Binnenhalen van talent (campus recruitment)

Grote technische internationale bedrijven in ons land werken met 'campus recruitment', in diverse landen binnen Europa. Die aanpak is vooral erop gericht op het identificeren van geschikt talent in de bachelorfase, om deze jongeren hier in Nederland stage te laten lopen en het afstudeerproject uit te laten voeren. Daarmee kunnen ze in ons land worden toegelaten tot een masteropleiding. De betrokken universiteiten in de betreffende regio werken formeel hier niet op een directe wijze aan mee, en laten het echte werk aan een bedrijf over. Zo snijdt het mes aan twee kanten.

Erkennen van diploma's uit Oost-Europa

In het verlengde van de berichten hierboven is het duidelijk dat het bedrijfsleven in ons land (en omringende landen) vaak geen hoge pet op heeft van diploma's die in het oostelijk deel van de EU worden verstrekt. Het houdt in dat internationale bedrijven zorgvuldig omgaan met het opzetten van netwerken met buitenlandse universiteiten. Ook betekent het dat als dergelijke studenten zich hier willen aanmelden, ze wel voor de studie worden geaccepteerd maar niet zo snel voor trajecten (stages, projecten, duale eenheden e.d.) met die Nederlandse bedrijven. Het betekent dat instellingen in ons land daarover binnen hun regionale netwerken harde afspraken maken, met alle consequenties van dien voor de samenwerking met allerlei landen.

5 Associate degree

Zoals in de inleiding aangegeven, willen we in dit kader van de instroom, de doelmatigheid en dus de behoefte aan buitenlandse afgestudeerden in ons land ook nog even kijken naar wat de rol van de Ad in de toekomst kan zijn. In de reactie van de Vereniging Hogescholen en veel van de hogescholen zelf wordt aangegeven dat het aantal buitenlandse studenten in de Ad-opleidingen minimaal is. Dat komt onder meer door het hebben van maar een paar opleidingen in het Engels en uiteraard ook door niet in het buitenland voor 'niveau 5' te gaan werven.

Er zal daarbij tevens en altijd nadrukkelijk moeten worden uitgelegd dat het een reguliere hbo-opleiding is, met alle rechten en plichten die ook van toepassing zijn op de Bachelor en de Master.

Maar wat nu niet is, kan straks zonder meer komen. Wat te doen als er toch meer Engelstalige Ad-opleidingen verschijnen, los van het feit dat de Ad zich sterk op de Nederlandse arbeidsmarkt richt en dan ook nog eens op de regio. Er zijn zonder meer werkvelden te benoemen waarbij de afgestudeerde in ons land een functie met een internationale component kunnen gaan bezetten. Ook kan over de grens van alles te vinden zijn, zeker bij opleidingen waarbij overal ter wereld sprake is van gemeenschappelijke benodigde competenties en leeruitkomsten.

Om de discussie toch maar alvast te voeden geven we hier een aantal gedachten mee – want de Tweede Kamer wil alles op korte termijn een slinger geven, zonder te weten of met een andere bezetting na de verkiezingen de bordjes snel worden verhangen, om maar in de geest van een sterk bezette wedstrijd te blijven handelen.

5.1 Na de Nederlandstalige Ad een aanvullend anderstalig bachelorprogramma

Het staat een afgestudeerde Ad'er vrij om een keuze te maken voor een aanvullend bachelorprogramma dat inhoudelijk verwant is maar ook best daarvan wat kan afwijken. Nu komt daarbij ook dat de wens kan zijn om dit aanvullend stuk in het Engels te doen. Dat zal nooit in formele zin op basis van het wetsvoorstel zonder verdere onderbouwing voor alle eenheden mogelijk zijn want dan zit je zowel voor het traject Ad-Bachelor als voor het programma als deel van de bacheloropleiding op zo'n 50% van de studielast, dus meer dan een derde.

Maar de vraag is nu, en dan moet OCW maar eens gaan uitzoeken, of de aanbieder van de bacheloropleiding formeel een aanvraag kan doen bij de overheid (CDHO, NVAO...) om dat aanvullend bachelorprogramma toch geheel in een andere taal te mogen aanbieden. Het kan in combinatie met de Ad een prima aanloop zijn naar functies waarvoor dit zonder meer te onderbouwen valt.

Dan is er ook nog de vraag hoe om te gaan in formele zin met het traject Ad-Bachelor als het gaat om die een derde. Mag die over beide delen worden verspreid, dus moet je de anderstalige eenheden bij elkaar optellen of is dat een non-issue?

5.2 Instroom in ons land met een buitenlands diploma op niveau 5

Het lijkt ons dat het vrijwel nog niet voorkomt, maar er zal een standpunt dienen te worden ingenomen over de instroom in een hbo-bacheloropleiding met een buitenlands diploma dat aldaar via een vergelijking met het European Qualifications Framework en ons NLQF op niveau 5 is terug te vinden.

We weten dat in andere landen niet altijd de Short Cycle is aan te treffen binnen het hoger onderwijs zoals bij ons met de Associate degree, maar wel binnen de sector die Higher VET of Vocational-Professional Education wordt genoemd. Vraag is dan of en onder welke voorwaarden ze worden toegelaten om een aanvullend bachelorprogramma te kunnen volgen, als dit straks in het Engels mogelijk is.

Maar in ons land mogen afgestudeerde Ad'ers tevens formeel toelating vragen tot een wo-bacheloropleiding, mogelijk met het doen van aanvullende vakken. Hoe zit het met de buitenlandse niveau-5'ers? Worden ze vriendelijk ontvangen of zijn er extra hobbels om te nemen?

Het is in ieder geval zou dat deze personen in het bezit zijn van een hoger onderwijsdiploma en dus al een en ander bewezen hebben. Ook zijn ze al wat ouder en hebben de echte 'student-zijn fase' al wat achter de rug - plus dat ze weten welke richting ze verder op willen gaan en wellicht ook waar alle baanopeningen zijn te vinden.

5.3 Kijken naar de trajecten met de Ad, binnen en buiten ons land

Het moet in het algemeen een aandachtspunt zijn, het heen en weer switchen tussen opleidingen in ons land en met andere landen, dus door hier een formele opleiding af te ronden en daarmee elders verdergaan, of net andersom.

Denk aan het hier een Engelstalige bacheloropleiding doen, maar dan geen Engelstalige Master in een gewenst land kunnen volgen of daar niet toegelaten te worden om allerlei redenen. Omgekeerd kan iemand in eigen land een Engelstalige niveau-5 of bacheloropleiding doen en vervolgens een gesloten deur aantreffen in het land waar hij of zij meende een Engelstalig vervolg te kunnen doen. Dat kan omdat die afgebouwd wordt (zoals ook hier kan gebeuren) of het overheidsbeleid fluctueert (zoals in Denemarken). Zijn hierover afspraken te maken binnen het Bolognaproces?

Wat te denken van de Ad hier doen, de Bachelor elders en de Master weer hier of ook in een ander land. Willen we dit in ieder geval binnen de EHEA?

En toch ook nog even: Hoe dus om te gaan met dergelijke trajecten als daarbij bijvoorbeeld Higher VET op niveau 5 is aan te treffen?

Kortom, een nationaal beleid dat in elk land weer anders uitpakt, dat is ook geen ideale situatie.

6 Tenslotte ter overdenking

Hetgeen in deze nieuwsbrief is aangekaart heeft te maken met het opnieuw gaan nadenken over de argumenten om hier ter lande de kans te bieden aan jongeren en jongvolwassenen een opleiding te laten volgen. Dat is om hier een Engelstalige Nederlandse studie te doen en dan 'ergens' een plek op de arbeidsmarkt te vinden. Het draait om de vraag zoals deze mede uit de reacties op het wetsvoorstel naar boven komt dwarrelen nl. hoe die aanpak met een bepaalde constructie kan bijdragen aan niet alleen een 'beter' Nederland maar mede aan een betere wereld, al mag je daarbij ook als tussenstap naar de EU kijken als zijnde een bundeling van allerlei krachten (en krochten).

Daarbij speelt heel concreet mee wanneer een jongere beter z'n eigen land kan verlaten om elders in het hoger onderwijs z'n weg te vinden en op basis waarvan. Als het Bolognaproces als geslaagd moet worden beschouwd moeten de opleidingen die daarbinnen zijn ontwikkeld toch in ieder geval voor de niveaus 5 en 6 als vergelijkbaar kunnen worden beschouwd. Zo niet, dan is de European Higher Education Area een duur betaalde 'schijnvertoning', om het maar eens cru te zeggen, en is de EHEA vooral te beschouwen als een 'wondere wereld' om met zelf uitgekozen partners van alles en nog wat te kunnen doen als instellingen. Veel internationale projecten draaien met steeds dezelfde partijen en organisaties, los van de initiatieven die met allerlei idealistische motieven toch een en ander in gang kunnen zetten.

Kortom, de gedachte die dus nu speelt om veel van de jongeren pas als jongvolwassenen hier met een studie aan de slag te laten gaan, is misschien helemaal niet zo slecht. Het kan ook kansen geven voor Nederlandse studenten die als jonge honden (m/v) eerst hun eigen weg in het hbo en wo moeten zien te vinden.